

31 MARCA 2012 ROKU

we Wrocławiu odbędzie się III Seminarium Friedmanowskie Polskiego Towarzystwa Studiów Jidyszystycznych zorganizowane przy współpracy Zakładu Studiów Żydowskich Uniwersytetu Wrocławskiego. Temat spotkania to „Kobiety i literatura jidysz”. W programie planowane jest przedstawienie efektów projektu dotyczącego poezji kobiet w języku jidysz (Bella Szwarzman-Czarnota, Karolina Szymaniak, Joanna Lisek), które połączone zostanie z prezentacją przygotowywanej do druku antologii „Przy klatce lwa zrzucamy brzemię płci” – poezja kobiet w języku jidysz. Antologia oraz z wystąpieniem Magdaleny Ruty – *Obraz kobiet i kobiecości w powojennej literaturze jidysz w Polsce*. Program jest jeszcze otwarty i organizatorzy zapraszają do zgłaszania propozycji wystąpień.

2012: ROK JANUSZA KORCZAKA

16 września 2011 roku Sejm RP z inicjatywy Rzecznika Praw Dziecka Marka Michalaka jednogłośnie podjął uchwałę ustanawiającą rok 2012 Rokiem Janusza Korczaka. Czas płynie jednak nieubłaganie i być może gdy trzymacie Państwo ten numer w rękach anons ten stał się już rzeczywistością. To właśnie w roku 2012 wypada 70. rocznica śmierci Janusza Korczaka (1942) i 100. rocznica założenia przez niego domu dziecka w Warszawie przy ulicy Krochmalnej 92, dokąd 7 października 1912 roku wraz ze Stefanią Wilczyńską wprowadził 85 dzieci. W nowym gmachu trwały jeszcze prace wykończeniowe. Dziś dawna Krochmalna nosi nazwę ulicy Jaktorowskiej, a w tym samym historycznym budynku od 1957 r. znów mieści się Dom Dziecka im. właśnie Janusza Korczaka. W kamienicy znajduje się też Ośrodek Dokumentacji i Badań Korczakianum (będący częścią Muzeum Historycznego Miasta Warszawy) zajmujący się popularyzacją dziedzictwa Starego Doktora. Na swojej stronie Rzecznik Praw Dziecka przypomina, że Janusz Korczak był jednym z pierwszych głosicieli prawdy o tym, że dziecko jest autonomiczną osobą, która posiada własną godność, zainteresowania, potrzeby i prawa, i że bez działalności i myśli Janusza Korczaka nie byłoby Konwencji o Prawach Dziecka. Mamy nadzieję, że rok ten przyczyni się do popularyzacji dziedzictwa tego wybitnego pedagoga, że przeniesie on – również dorosłych – w świat *Króla Maciusia Pierwszego* czy *Kajtusia Czarodzieja*, że będzie łączył, a nie dzielił.

W dniach 8–13 listopada odbył się

IX WARSZAWSKI FESTIWAL FILMÓW O TEMATYCE ŻYDOWSKIEJ

Tegoroczna edycja dedykowana była Agnieszce Holland. Kamerę Dawida przyznano francuskiemu filmowi *Klucz Sary* w reżyserii Gilles'a Paqueta-Brennera, z Kristin Scott Thomas w roli głównej. Warszawski Festiwal odbywa się od 2003 roku. Dotychczas zostało zaprezentowanych ponad 510 produkcji z 28 krajów świata. Wśród nich znalazły się zarówno filmy nominowane do Oscara, jak również laureaci Oscarów, canneńskich Złotych Palm, zwycięzcy nagród Emmy czy kilkanaście filmów odznaczonych nagrodami Izraelskiej Akademii Filmowej.

PUNKT WIDZENIA ZALEŻY OD PUNKTU SIEDZENIA

Ciekawą historię opowiada zaprezentowany podczas Festiwalu Filmów Polskich w Chicago film *Księżyc to Żyd*. Reżyserem produkcji jest Michał Tkaczyński, lecz fabułę napisało samo życie: młody sympatyk piłki i stadionów, Paweł, dowiaduje się o swoim żydowskim pochodzeniu i radykalnie zmienia swoje życie. Brzmi nieprawdopodobnie, a jednak... Jest to historia Pawła Bramsona, dziś członka warszawskiej gminy żydowskiej, specjalisty od koszeru i pierwszego po wojnie szocheta. Film pokazany został również przez program Canal+.

W grudniu ukazała się płyta

MUZYCZNE LABORATORIUM KULTURY ŻYDOWSKIEJ

(wydana przez Stowarzyszenie Festiwal Kultury Żydowskiej w Krakowie i Cheder Cafe) zawierająca najlepsze utwory polskich zespołów grających współczesną muzykę żydowską. Na płycie znajdują się nagrania z najciekawszych koncertów, które odbyły się w minionych latach w krakowskiej Cheder Cafe, spośród nich wymienić można między innymi występy: Daktari, Cukunfty, Dromy, Sztetl! Quartetu, Wojtek Mazolewski Bund Bandu, Gaamery, Mikołaj Trzaska Ircha Quartetu, Plazmatikonu, Maćko Korby. Projekt MuLaKuŻ realizowany jest w krakowskiej klubokawiarni od 2009 roku. Jego twórcy chcą przede wszystkim zerwać z powszechnym przekonaniem, że muzyką żydowską jest jedynie muzyka klezmerska. Płyta powstała dzięki współpracy z Festiwalem Nowa Muzyka Żydowska i wydawnictwem Multikulti. Będzie dostępna w Cheder Cafe za darmo. Ale spieszcie się – ukaże się w bardzo małym nakładzie.

DI NACHTIGE MUZIK

Ukazała się płyta ze śpiewanymi tekstami **Rajzel Żychliński**, poetki pochodzącej z Polski. Muzykę, w której mieszają się rytmy jazzu, ballad country i bluesa, napisał Damian Maria Rabae. Oby inicjatywa ta przyczyniła się do rozpowszechnienia poezji kolejnej ważnej poetki żydowskiej.

CO DALEJ Z JIDYSZ?

Mało kto wie, że jidysz można się uczyć w szkołach obu Ameryk. Niestety jedna z nich zostanie wkrótce zamknięta. Nową Szkołą Żydowską imienia I.L. Pereca w Meksyku (Di naje jidisze I.L. Perec szul) założył w 1950 roku wraz z grupą sympatyzujących z nim nauczycieli i rodziców Abraham Gołomb. Językiem wykładowym był hiszpański, ale dzieci uczyły się tam również przedmiotów żydowskich, w tym jidysz i hebrajskiego. Mimo że sześć lat temu wybudowano dla placówki nowy budynek w lepszej niż dotychczas dzielnicy, nie udało się zażegnać kryzysu, który zaczął się już piętnaście lat temu, kiedy z roku na rok do szkoły zaczęło uczęszczać coraz mniej dzieci. Co dalej ze szkołą żydowską? Co dalej z jidysz?

ODESZLI

16 LISTOPADA zmarł emerytowany profesor Uniwersytetu Hebrajskiego **JACOB GOLDBERG**, wybitny znawca historii polsko-żydowskiej, badacz stosunków polsko-żydowskich w czasach nowożytnych. Urodził się w 1924 roku w Łodzi. W gimnazjum angażował się w działalność Socjalistycznej Organizacji Młodzieży Szkolnej (przybudówka Młodzieżowej Organizacji Bund). W czasie wojny trafił do getta łódzkiego, po jego likwidacji został wysłany na roboty do Czechosłowacji. Przeżył marsz śmierci i powrócił do Polski. Studiował na Uniwersytecie Łódzkim, opuścił Polskę w 1967 roku, w wyniku wzrostu nastrojów antysemickich. Był założycielem i pierwszym dyrektorem Centrum Badań nad Historią i Kulturą Polskich Żydów na Uniwersytecie Hebrajskim. Otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego, był członkiem zagranicznym Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności oraz wieloletnim współpracownikiem Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN w Warszawie.

27 WRZEŚNIA zmarła **IDA FINK**, mieszkająca w Izraelu autorka takich książek, jak *Odpywający ogród*, *Podróż*, *Wiosna 1941*. Urodziła się w 1921 roku w Zbarażu (akcja wielu jej opowiadań toczy się właśnie w miasteczku Z.), otrzymała wychowanie laickie, zakorzenione w kulturze polskiej i europejskiej. W czasie wojny ukrywała się po stronie aryjskiej, w 1957 roku wyjechała do Izraela. W 1971 roku zaczęła tworzyć, zajmując się przede wszystkim tematyką Zagłady. Pisała wyłącznie po polsku. Sama o swojej twórczości powiedziała w udzielonym Justynie Sobolewskiej wywiadzie: „Moje opowiadania pokazują życie codzienne w czasach trwałego zagrożenia. To są zwyczajni ludzie, często ze Zbaraża, ogród pojawiający się w opowiadaniach to mój ogród, a krajobraz też pochodzi ze Zbaraża. Ci ludzie znajdują się w sytuacjach bez wyjścia. Niektórzy twierdzili, że moje opowiadania są pełne optymizmu. Nie zgadzam się z tym, jest w nich zgroza” (Ida Fink, *Piszę szepciem*, rozmowę przeprowadziła Justyna Sobolewska, „Gazeta Wyborcza” z 12 maja 2003 roku). Ida Fink była laureatką wielu nagród, między innymi nagrody im. Anny Frank, nagrody Buchmanna przyznawanej przez Instytut Yad Vashem, nagrody Premio Moravia oraz Sapir Prize.